

Terug naar [Homepage](#)

[[Omhoog](#)] : Terug naar de keuze-pagina over de Monografieën

ZAANSE MONOGRAFIEËN

Nr. 42, december 1990

Lokaalport

In de laatste grote veiling van de Posthoorn zat een kavel met een vreemd assortiment brieven uit de gehele wereld, waaronder echter een tiental poststukken uit Westzaan. Over één van deze stukken handelt deze monografie.

Op 21 maart 1938 verzond de Noord-Hollandsche Margarine- fabriek te Zaandijk een brief in een vensterenveloppe naar Westzaan. Zaanse kan het al niet! De enveloppe werd met de frankeermachine van de Margarinefabriek gefrankeerd met de waarde van 3 cent. Waarom 3 cent? Anno 1990 is het vaststellen van de waarde van de frankering een simpele zaak; voor 75 cent gaat uw brief heel Europa door. Een brief naar uw buurman kost 3 kwartjes; een brief naar uw buurvrouw - op vakantie in Zuid-Frankrijk - kost ook 3 kwartjes.

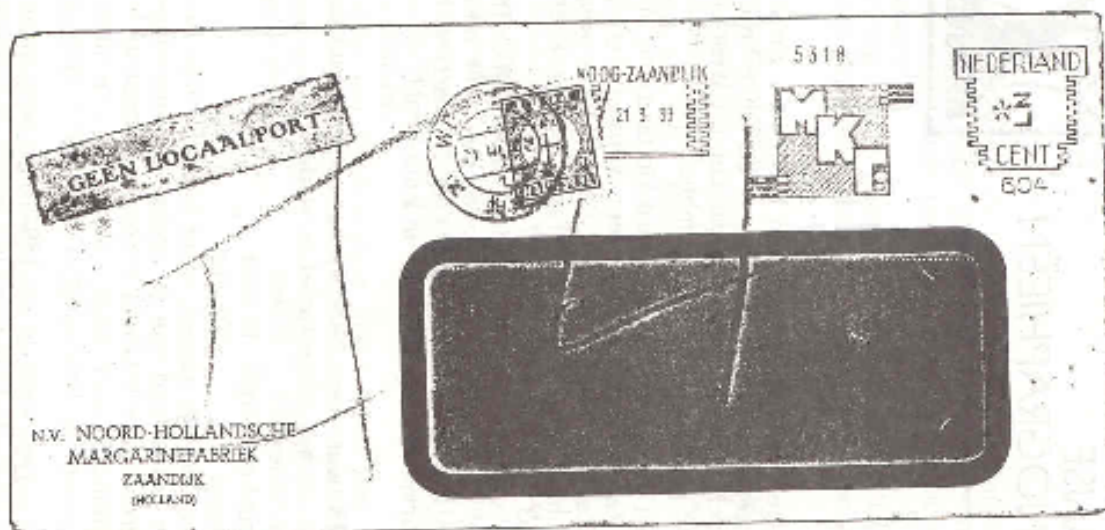
Anno 1938 was een behoorlijke aardrijkskundige kennis noodzakelijk om het juiste tarief te vinden:

- binnen Nederland 5 cent
- Duitsland en België 10 cent
- buitenland 12½ cent.

Dit lijkt nog redelijk simpel, maar bedacht moet worden dat er voor het buitenland van de nodige uitzonderingen sprake was (b.v. grensoverschrijdend verkeer, zeepost of luchtpost). Het binnenlands tarief kende ook een uitzondering: voor lokaal geadresseerde brieven gold een apart tarief van 3 cent. Het lokaal tarief werd al op 1892 ingevoerd maar kwam in 1921 te vervallen. In 1928 werd het wederom ingevoerd.

Als de bestelling van de brief binnen een "bestelkring" plaats kon vinden, gold vanaf 1 februari 1928 lokaal tarief: 3 cent.

Maar wat was "binnen de bestelkring"? De postbodeijen verwachtten terecht dat lang niet iedereen wist of de geadresseerde binnen zijn bestelkring woonde. Besloten werd om brieven die 'lokaal' gefrankeerd waren, maar waarvan de bezorging buiten de bestelkring lag, te voorzien van een strookje "GEEN LOKAALPORT" en verder niet tot heffing van strafport over te gaan.

Dit gulle gebaar was echter maar enkele weken van toepassing. Daarna zou strafport geheven worden. Dat zulke strookjes ook nadien nog zouden worden geplakt, alsmede dat Westzaan en Zaandijk niet tot dezelfde bestelkring behoorden, mag verbazen, maar wordt middels de brief van de Margarinefabriek aangetoond. Helaas is door het gebruik van een vensterenveloppe de geadresseerde onbekend, maar- aangezien het postkantoor van bezorging het portzegel moest plakken en incasseren - moet deze in West zaan hebben gewoond. Het verhoogde port van 4 cent ontstond door de te lage frankering (5-3 cent) te verdubbelen.

Jan Klufft, Willem v.d. Velde